(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद.)

(१९६१) १ एससीआर ८०१.

मुंबई राज्य

वि.

बंधन राम भांडनी आणि इतर.

(न्यायमूर्ती जाफर इमाम, न्यायमूर्ती ए. के. सरकार आणि न्यायमूर्ती के. सी. दास गुप्ता .)

कंपनी - सर्वसाधारण सभा जाणूनबुजून बोलावली नाही - तो बचाव होऊ शकतो का - भारतीय कंपनी अधिनियम, १९१३ (१९१३ चा VII). कंपनी अधिनियम, १९३६ (१९३६ चा २२) सुधारित केल्याप्रमाणे, कलम ५, ३२ (५), १३१ आणि १३३(३).

उत्तरवादी, कंपनीचे संचालक यांनी, १९५३ सालासाठी भाग भांडवलाचा सारांश दाखल करण्यास अयशस्वी होण्यासाठी जाणूनबुजून आणि हेतूपरस्पर अधिकृत केल्याबद्दल आणि ३१ मार्च १९५३ प्रमाणे ताळेबंद आणि नफा तोटा हिशोब सर्वसाधारण सभेत कंपनी समोर मांडण्यात अयशस्वी होण्यासाठी जाणूनबुजून आणि हेतूपरस्पर पक्षकार म्हणून, त्यांच्याविरुद्ध कंपनी अधिनियमाच्या कलम ३२ आणि १३१ च्या उल्लंघनासाठी, कंपनी अधिनियमाच्या कलम ३२(५) आणि १३३(३) अन्वये खटला चालविला गेला. उत्तरवादी यांनी युक्तिवाद केला की कलमामध्ये असलेल्या आवश्यकतांचे पालन करण्यात कोणतीही चूक नव्हती कारण संबंधित वर्षात एकही सर्वसाधारण सभा झाली नव्हती.

निर्णय दिला - गुन्ह्याचा आरोप असलेली व्यक्ती आरोपाचे उत्तर म्हणून त्याच्या चुकीवर विसंबून राहू शकत नाही आणि म्हणून, जर उत्तरवादी सर्वसाधारण सभा न बोलावण्यास जबाबदार असतील तर त्यांच्याविरुद्धच्या आरोपांच्या बचावात, त्यांचे म्हणणे ऐकले जाउ शकत नाही की सर्वसाधारण सभा बोलावली नव्हती.

कंपनी आणि तिचे अधिकारी पूर्ववर्ती अटींचे पालन करण्यास बांधील होते, जर ते तसे करू शकत असतील तर, त्यानुसार त्यांचे कर्तव्य पार पाडू शकतात.

कलम ३२ द्वारे लादलेली बंधने (कर्तव्य) पार पाडण्यासाठी सभा बोलावणे आवश्यक नाही कारण कलम ७६ सभा बोलावण्याचे बंधन निर्माण करते आणि त्या बंधनाच्या उल्लंघनासाठी स्वतंत्र दंड आकारते. कलम ३२(५) किंवा कलम १३३(३) अंतर्गत दायित्व असेल जिथे अधिकाऱ्याने सभा न आयोजित करण्यात चुकीच्या पद्धतीने मदत केली असेल परंतु त्याचवेळी तो कलम ७६ अंतर्गत दंडासही पात्र (जबाबदार) असू शकतो.

कलम ३२ चे उपकलम (५), चूक चालू असतानाच्या दरम्यान दररोज दंड आकारून असे सूचित करत नाही की सभा आयोजित होईपर्यंत चूक केली गेली नव्हती. चूक सभा आयोजित केलेल्या दिवसापासून २१ दिवसांच्या समाप्तीनंतर उद्भवते.

इम्पेरेटर वि. दि पायोनियर क्ले अँड इंडस्ट्रियल वर्क्स लिमिटेड, आय. एल. आर १९४८ बीओएम ८६, क्वीन वि.न्यूटन, (१८७९) ४८ लॉ जे. आरइपी. एम.सी. ७७ आणि डॉरटे वि.साऊथ आफ्रिकन सुपर एक्रेशन लिमिटेड , (१९०४) २० टी.एल.आर.४२५, उल्लेखनीय.

गिब्सन वि. बर्टन, (१८७५) एल.आर. १० क्यू.बी. ३२९, एडमन्स वि.फॉस्टर, (१८७५) ४५ लॉ जे. आरइपी एम. सी. ४१ आणि पार्क वि. लॉटन, (१९११) १ के.बी. ५८८,

मान्य.

डॉरटे वि.साउथ आफ्रिकन सुपर एरेशन लिमिटेड (१९०४) २० टी.एल.आर. ४२५, लागू नाही.

फौजदारी अपिलीय अधिकारक्षेत्र : फौजदारी अपील क्र. ९३ आणि ९४/१९५८.

प्रकरण क्र. ३७०/ एस आणि ३७१ एस /१९५५ मध्ये मुख्य नगर दंडाधिकारी, मुंबई, यांनी दिनांक १५ ऑक्टोबर, १९५५ रोजी पारित केलेल्या न्यायनिर्णय आणि आदेशातून उद्भवलेले, अपील क्र. ४१९ आणि ४२०/१९५६, मध्ये मुंबई उच्च न्यायालयाने दिनांक ९ एप्रिल, १९५६ रोजी पारित केलेल्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून, विशेष अनुमती द्वारे अपील.

सी.के.दफ्तरी, भारताचे महान्यायवादी, एन.एस. बिंद्रा आणि आर.एच. ढेबर, अपीलकर्त्यांसाठी (दोन्ही अपीलांमध्ये) .

एस. पी. वर्मा, उत्तरवादी क्र. १, २ आणि ३ साठी (दोन्ही अपीलांमध्ये).

ए. एन. गोयल,उत्तरवादी क्र.४ साठी (दोन्ही अपीलांमध्ये) .

एन.पी. नाथवाणी, एस. एन.ॲण्डले, जे. बी. दादाचंजी, रामेश्वरनाथ आणि पी.एल. व्होरा, उत्तरवादी क्र. ५ ते ७ साठी (दोन्ही अपीलांमध्ये).

२३ सप्टेंबर, १९६०. न्यायालयाचा न्यायनिर्णय न्यायमूर्ती सरकार यांनी दिला.

उत्तरवादी हे हिरजी मिल्स लिमिटेड चे संचालक होते. त्यांच्याविरुद्ध कंपनी कायदा १९१३ अंतर्गत, १९३६ चा कायदा XXII द्वारे सुधारित केल्याप्रमाणे दोन गुन्ह्यांसाठी मुख्य नगर दंडाधिकारी, मुंबई यांच्यासमोर खटला चालविला गेला. पहिला गुन्हा असा होता की

त्यांनी जाणूनबुजून आणि हेतूपरस्पर १९५३ चा भाग भांडवलांचा सारांश दाखल करण्यात अयशस्वी होण्यास अधिकृत केले त्यामुळे ते अधिनियमाचे कलम ३२ चे उपकलम (५) अंतर्गत शिक्षेस पात्र झाले. दुसरा गुन्हा असा होता की ३१ मार्च, १९५३ रोजी कंपनीच्या सर्वसाधारण सभेत ताळेबंद आणि नफा-तोटा हिशोब मांडण्यात ते जाणून-बुजून आणि हेतूपरस्पर पक्षकार होते आणि त्यामुळे ते कलम १३१ च्या आवश्यकतांचे पालन करण्यात चूक केल्याबद्दल, अधिनियमाच्या कलम १३३(३) अंतर्गत शिक्षेस पात्र झाले. प्रत्येक गुन्ह्यासाठी स्वतंत्र न्यायचौकशी होती.

विद्वान दंडाधिकारी यांना आढळले की संबंधित वर्षभरात कंपनीची एकही सर्वसाधारण सभा झाली नव्हती. इम्पेरेटर वि. पायोनियर क्ले अँड इंडस्ट्रियल वर्क्स लिमिटेड,[1] नंतर त्यांनी उत्तरवादी यांना निर्दोष सोडले या मतावर की सर्वसाधारण सभा होईपर्यंत दोन्ही कलमांअंतर्गत कोणताही गुन्हा केला जाउ शकत नाही. विद्वान दंडाधिकारी यांनी वस्तुस्थितीच्या आधारे, खटल्यांची गुणवत्ता लक्षात घेतली नाही. विद्वान दंडाधिकारी यांच्या आदेशावरून अपीलकर्त्याने मुंबई येथील उच्च न्यायालयात दाखल केलेले अपील सरसकट फेटाळण्यात आले. या न्यायालयाने मंजूर केलेल्या विशेष अनुमती सह, त्यांनी मुंबई येथील उच्च न्यायालयाच्या निर्णयावरून प्रस्तुत अपिले दाखल केली आहेत. अपिलांची एकत्रित सुनावणी झाली आणि या न्यायनिर्णयाद्वारे दोन्ही अपीले निकाली काढण्यात आली.

असे दिसून येते कि, उत्तरवादी क्र. ७, एन. के. फिरोदिया यांना विद्वान दंडाधिकारी

1 आय.एल.आर.(१९४८) बीओएम. ८६

यांनी सोडले कारण खटल्यात हे मान्य करण्यात आले होते की कोणत्याही संबंधित वेळी ते कंपनीचे संचालक नव्हते. काही गैरसमजातून त्यांना प्रस्तुतच्या अपीलांस स्पष्टपणे उत्तरवादी बनविण्यात आले होते . अपीलकर्ते, मुंबई राज्य , त्यांच्याविरुद्ध कारवाई करत नाही आणि करू शकत नाही. त्यामुळे उत्तरवादी फिरोदिया यांचे नाव या अपिलाच्या अभिलेखातून वगळण्यात यावे. प्रस्तुत अपील या न्यायालयात प्रलंबित असताना उत्तरवादी क्र. ५, फतेहचंद झुनझुनवाला यांचा मृत्यू झाला. त्यामुळे अपील फक्त उर्वरित पाच उत्तरवादी यांच्याशी संबंधित आहे.

कलम ३२ चे उपकलम (१) नुसार कंपनीने वर्षातून किमान एकदा आपल्या भागधारकांची यादी वर्षातील पहिल्या किंवा फक्त सामान्य सर्वसाधारण सभेच्या तारखेनुसार तयार करणे आवश्यक आहे. उपकलम (२) नुसार यादीमध्ये विविध तपशील नमूद करणारा सारांश असावा. उपकलम (३) नुसार यादी आणि सारांश वर्षातील पहिल्या किंवा फक्त सामान्य सर्वसाधारण सभेच्या तारखेनंतर एकवीस दिवसाच्या आत पूर्ण केला जाईल आणि कंपनी ताबडतोब संचालक किंवा व्यवस्थापक, किंवा कंपनीचे सचिव यांच्याकडील प्रमाणपत्रासह प्रत निबंधक यांच्याकडे दाखल करेल की यादी आणि सारांश वरील दिवशी असलेली वस्तुस्थिती सांगतात. उपकलम (५) मध्ये दंडनीय कारवाईची तरतूद अशी आहे की, “ जर कंपनीने या कलमाच्या आवश्यकतांचे पालन करण्यात चूक केली तर, ज्या दिवसापासून चूक चालू राहील त्या प्रत्येक दिवसासाठी पन्नास रुपयांपेक्षा जास्त नसलेल्या दंडास ती पात्र असेल आणि कंपनीचा प्रत्येक अधिकारी ज्याने जाणूनबुजून आणि हेतुपरस्पर चुकीला अधिकृत केले किंवा परवानगी दिली तो अशाच दंडास पात्र

असेल".

उत्तरवादींच्या वतीने सांगण्यात आले आहे की जोपर्यंत सर्वसाधारण सभा होत नाही तोपर्यंत कलमाच्या आवश्यकतांचे पालन करण्यात कोणतीही चूक नाही. असे म्हटले जाते की, ते कलमाच्या भाषेतून अनुसरून आहे, कारण सभेच्या तारखेप्रमाणे यादी आणि सारांशात नमूद केलेल्या काही गोष्टी आवश्यक आहेत आणि त्या सभेच्या ठराविक वेळेत दाखल करणे देखील आवश्यक आहे. म्हणून, असे म्हटले जाते की, कलमाप्रमाणे काही गोष्टी सभा झाल्यानंतरच करणे आवश्यक आहेत आणि त्या गोष्टी सभा होईपर्यंत करण्याचा प्रश्नच उद्भवत नाही.

१८६२ आणि १९०८ च्या इंग्रजी कंपनी अधिनियमातील संबंधित तरतुदींबद्दल इंग्लंडमध्ये एक विरुद्ध मत घेण्यात आले : पहा गिब्सन वि. बर्टन [१], एडमंड्स वि. फॉस्टर [२] आणि पार्क वि. लॉटन [३]. या प्रकरणांमध्ये असे म्हटले होते की गुन्ह्याचा आरोप असलेली व्यक्ती आरोपाचे उत्तर म्हणून त्याच्या स्वतःच्या चुकीवर अवलंबून राहू शकत नाही आणि म्हणून, जर आरोप लावलेली व्यक्ती सर्वसाधारण सभा न बोलण्यास जबाबदार असेल, तर सर्वसाधारण सभा बोलावली गेली नव्हती हे त्याचे म्हणणे आरोपाच्या बचावात

(१) (१८७५) एल. आर. १० क्यू. बी. ३२९.

(२) (१८७५) ४५ लॉ जे. आरइपी . एम.सी. ४१.

(३) (१९११) १ के.बी. ५८८.

ऐकले जाऊ शकत नाही. असेही म्हटले होते की कंपनी आणि तिचे अधिकारी पूर्ववर्ती अटी पूर्ण करण्यास बांधील होते, जर ते करू शकत असतील तर, त्यानुसार त्यांचे कर्तव्य पार पाडू शकतात. हा आम्हाला योग्य दृष्टिकोन वाटतो. जर कलमाच्या आवश्यकता पूर्ण करण्यात अयशस्वी झाल्याचा आरोप असलेल्या व्यक्तीने सभा बोलावली असती तर ती केवळ हेतूपरस्पर सभा न बोलावून कलमातील तरतुदींचा पराभव करू शकत नाही.

हे खरे आहे की, अधिनियमाच्या कलम ७६ नुसार कंपनीची सर्वसाधारण सभा प्रत्येक दिनदर्शिका वर्षात किमान एकदा आयोजित केली पाहिजे आणि जर चूक झाली तर, कंपनी आणि प्रत्येक संचालक किंवा कंपनीचा व्यवस्थापक जो जाणूनबुजून आणि हेतुपरस्पर चुकीस पक्षकार आहे तो पाचशे रुपयांपेक्षा जास्त नसलेल्या दंडास पात्र असेल. तथापि, आमच्या मते, असे म्हणण्याचे कारण नाही की एखाद्या व्यक्तीविरुद्ध कलम ३२ च्या आवश्यकतेनुसार यादी आणि सारांश दाखल करण्यात अयशस्वी झाल्याचा आरोप लावला आहे तेथे कलम ७६ अंतर्गत, सभा झाली नाही म्हणून खटला चालविला जाऊ शकतो परंतु कलम ३२ अंतर्गत खटला चालविला जाऊ शकत नाही. कलम ७६ सभा आयोजित करण्याचे बंधन घालते आणि ते बंधन पूर्ण करण्यात अयशस्वी झाल्यास दंड आकारते. कलम ३२ नुसार, कलमाच्या आवश्यकता पूर्ण होण्यासाठी सभा आयोजित करणे आवश्यक आहे. कलम ३२ द्वारे लादलेली बंधने पार पाडण्यासाठी सभा बोलावण्याची गरज नाही कारण कलम ७६ अंतर्गत एक सभा बोलावण्याचे बंधन नाही, ज्याच्या उल्लंघनासाठी स्वतंत्र दंड आकारला जातो. हे दोन कलम वेगवेगळ्या बाबी हाताळतात आणि कलम ७६ कलम ३२ च्या कारवाईमध्ये व्यत्यय आणत नाही. कलम ३२ चा प्रभाव

त्याच्या अटींवरून उत्पन्न होणे आवश्यक आहे : अटींचे भिन्न परिणाम होऊ शकत नाहीत यावर अवलंबून की अधिनियमाच्या दुसऱ्या भागात कलम ७६ सारखी तरतूद आहे की नाही. कलम ७६ सारख्या तरतुदीशिवाय , कंपनीचा अपचारी अधिकारी, कलम ३२ निष्फळ करू शकतो आणि म्हणून, आधीच सांगितल्याप्रमाणे असे मानले पाहिजे की कलम ३२ अंतर्गत दायित्व असेल जेथे अधिकाऱ्याने सभा न होण्यास चुकीचे सहकार्य केले आहे. कलम ७६ सारख्या तरतुदीच्या उपस्थितीमुळे परिणाम भिन्न असू शकत नाही.

किंवा आम्हाला असे वाटत नाही की कलम ३२ चे उपकलम ५ चूक चालू असताना दररोज दंड आकारून हे सूचित करते की सभा आयोजित होईपर्यंत चूक केली नाही. चूक चालू ठेवण्यासाठी ती प्रथम घडणे यात शंका नाही. आमच्या मते, ती वर्षभरात सभा झाल्याच्या दिवसापासून २१ दिवसांची मुदत संपल्यानंतर घडते.

उत्तरवादींनी क्वीन वि. न्यूटन [१] प्रकरणाचा संदर्भ दिला जेथे सर्वसाधारण सभा झाली नाही हे सिद्ध झाल्याने तेथे चुकीचा आरोप असलेल्या व्यक्तींची निर्दोष मुक्तता करण्यात आली. ते प्रकरण मात्र स्पष्टपणे वेगळे करता येण्याजोगे आहे " कारण हा निर्णय या आधारावर पुढे आला की, सर्वसाधारण सभेनंतर चूक करण्यात आल्याचा आरोप असलेल्या समन्सने सभा केव्हा आयोजित केली होती हे सिद्ध करणे आवश्यक होते कारण वस्तुस्थिती आणि पुराव्या अभावी न्यायालयाने असे मानले की समन्स योग्यरित्या फेटाळले गेले होते ". ह्या प्रकरणात कॉकबर्न, सी. जे. यांनी एडमन्स वि. फॉस्टर [२]मधील निर्णयाच्या अचूकतेबद्दल काही शंका व्यक्त केल्या. पार्क वि. लॉटन [३] मध्ये तथापि लॉर्ड अलवरस्टोन म्हणाले की ते त्या शंका सामायिक करण्यास अक्षम आहेत आणि या दृष्टिकोनाशी आम्ही

सहमत आहोत. आम्ही नमूद करू शकतो की अशा शंका आतापर्यंत कोणीही सामायिक केलेल्या नाहीत.

आणखीन एक प्रकरण ज्याचा आम्हाला उत्तरवादींच्या वतीने संदर्भ देण्यात आला होता ते म्हणजे डॉरटे वि. दक्षिण आफ्रिकन सुपर एरेशन लिमिटेड[४]. तेथे एका कंपनीला सर्वसाधारण सभा न झालेल्या प्रकरणात, यादी आणि सारांश दाखल करण्यात अयशस्वी झाल्याबद्दल दोषी ठरविण्यात आले आणि ठराविक दिवसापर्यंत प्रति दिन आय डी आणि आय डी दंड आकारण्यात आला होता. त्यानंतर त्या चुकीच्या संदर्भात, त्या दिवसापासून दुसऱ्या दिवसापर्यंत पुढील दंडासाठी त्यांच्याविरुद्ध पुढील समन्स काढण्यात आले. असे मानले गेले की " चूक " या शब्दाचा अर्थ एखाद्या आवश्यक कृत्य करण्याकडे जाणीवपूर्वक आणि हेतूपरस्पर दुर्लक्ष करणे सुचित होते आणि उपाय करणे अशक्य असलेले वगळण्यासाठी सतत दैनंदिन दंडास कंपनीस पात्र करू शकत नाही. अहवालात युक्तिवाद किंवा न्यायनिर्णय दिलेला नाही आणि निर्णय कोणत्या आधारांवर दिला हेही स्पष्ट नाही. तथापि, असे दिसून येते की, लॉर्ड अल्वरस्टोन हा त्या प्रकरणात निर्णय घेणाऱ्या न्यायाधिशांपैकी एक होता. पार्क वि. लॉटन [१], मध्ये लॉर्ड अलवरस्टोनने डॉरटे प्रकरणाच्या संदर्भात असे निरीक्षण केले की, " सर्वसाधारण सभेतही चूक असल्याचा

(१) (१८७९) ४८ लॉ जे. आरइपी. एम.सी. ७७.

(२) (१८७५) ४५ लॉ जे. आरइपी. एम.सी. ४१.

(३) (१९११) १ के.बी. ५८८.

(४) (१९०४) २० टि.एल. आर. ४२५

प्रतिवादीचा प्रश्न उद्भवत नाही आणि त्यामुळे तो निर्णय कोणताही प्रकारे पूर्वीच्या अधिकाऱ्यांसोबत संघर्ष करत नाही ". त्यामुळे आम्हाला असे वाटत नाही की, डॉरटेचे प्रकरण उत्तरवादींना पूर्णपणे मदत करेल. हा केवळ या प्रस्तावासाठी अधिकार आहे की जिथे दैनंदिन दंड वसूल केला जाणार नाही तिथे कोणतीही सभा न झाल्यामुळे चुकीचे निराकरण करणे अशक्य आहे : पहा बकली चा कंपनी कायदा (तेरावी आवृत्ती), पृष्ठ ३११.

आता कलम १३१ कडे वळताना आम्हाला असे आढळले की कंपनीच्या संचालकांनी किमान प्रत्येक कॅलेंडर वर्षात एकदा, कंपनीच्या सर्वसाधारण सभेत ताळेबंद आणि कंपनीचा नफा तोटा हिशोब ठेवणे आवश्यक आहे. कलम १३३ चे उपकलम (३) कंपनी आणि तिच्या प्रत्येक अधिकाऱ्याला जे कलम १३१ च्या तरतुदी पार पाडण्यात जाणून-बुजून आणि हेतू परस्पर केलेल्या चुकीला पक्षकार बनते, त्यांना पाचशे रुपयांपर्यंतच्या दंडास पात्र करते. कलम ३२ नुसार आणि त्याच कारणास्तव, येथे देखील कलम १३१ च्या उल्लंघनाच्या आरोपाचा बचाव नाही, असे म्हणण्यास की सभा बोलावली नव्हती.

इंपेरेटर वि. पायोनियर क्ले अँड इंडस्ट्रियल वर्क्स लिमिटेड [२], संदर्भात, ज्यावर खालील न्यायालयांनी असे मानले की उत्तरवादी यांना दोषमुक्त केले पाहिजे, आम्हाला असे आढळले की ते कंपनी अधिनियम, १९१३ चे कलम १३४ कडे वळले. त्या कलमाची भाषा कलम ३२ आणि १३१ मध्ये वापरलेल्या भाषेपेक्षा काही प्रमाणात वेगळी आहे. कलम १३४

(१) (१९११) १ के.बी. ५८८

(२) आय.एल.आर. (१९४८) बीओएम. ८६.

म्हणते की, " ताळेबंद आणि नफा-तोटा हिशोब .... सर्वसाधारण सभेत कंपनी समोर ठेवल्यानंतर त्याच्या तीन प्रती......... निबंधकाकडे दाखल केल्या जातील ". या कलमाचे उपकलम (४), कलम ३४ च्या उल्लंघनासाठी दंडाची तरतूद करते, कलम ३२ च्या उपकलम (५) मध्ये नमूद असलेल्या समान दृष्टीने. कलम १३४ (१) ची भाषा, उल्लंघन झाले आहे की नाही हे निश्चित करण्यात लागू करावयाच्या तत्वामध्ये काही फरक करतो का, ज्याप्रमाणे आम्ही या प्रकरणात काहीही म्हणत नाही तर, ते प्रकरण उत्तरवादी यांना मदत करणार नाही. तथापि जर असा कोणताही फरक केला जाऊ शकत नाही तर, आम्हाला असे वाटते की ते योग्यरीत्या ठरवले गेले नाही. आमचे निरीक्षण आहे की छागला, मुख्य न्यायाधीश, ज्यांनी त्या प्रकरणात न्यायालयाचा न्यायनिर्णय दिला, त्यांनी पार्क वि. लॉटन [१] मधील निर्णयाच्या अचूकतेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले नाही, ज्याचे त्यास पालन करण्यास सांगितले होते. त्या प्रकरणाच्या संदर्भात त्यांनी एवढेच सांगितले की, योजना आणि कलमाच्या अटी ज्यावर ते वळले ते कंपनी अधिनियमाचे कलम १३४ पेक्षा वेगळे होते. तसे असू शकते किंवा नाही. तथापि इंग्लिश कंपनी अधिनियम, १९०८ चे कलम २६, ज्यावर पार्करचा खटला वळला आणि जे उघडपणे काही चुकून घडले यात कोणताही फरक नाही. छागला, मुख्य न्यायमूर्ती यांनी भारतीय कंपनी अधिनियमाचे कलम ३६ आणि कलम ३२ चा उल्लेख केला, त्याशिवाय इंग्रजी कलमाला विशिष्ट तपशील नमूद असलेल्या ताळेबंदाचे स्वरूपात विधान समाविष्ट करण्यासाठी सारांश आवश्यक आहे तथापि आमच्या कलमास ते आवश्यक नाही. आमच्या अधिनियमाच्या कलम १३१ मध्ये सर्वसाधारण सभेसमोर ताळेबंद मांडण्याबाबत काही तरतुदी आहेत. ही तरतूद १९३६ च्या सुधारित

कायद्याद्वारे अधिनियमात घातली गेली. वस्तुस्थिती अशी आहे की इंग्रजी कलम २६ मधील एक आवश्यकता आमच्या कायद्यातील कलम ३२, मध्ये उपस्थित नाही, हे आमच्या अधिनियमातील कलम ३२ आणि इंग्रजी अधिनियमातील कलम २६ मध्ये कोणताही महत्वाचा फरक निर्माण करू शकत नाही. गुन्ह्याचा आरोप असलेल्या व्यक्तीवर आरोपाचे उत्तर म्हणून स्वतःच्या चुकीवर अवलंबून राहता येत नाही हे तत्व बरोबर आहे असे आम्हाला वाटते आणि तसे आम्हाला आढळत नाही जेव्हा छागला, मुख्य न्यायमूर्ती यांनी ते नाही असे म्हटले, तर ते तत्व स्पष्टपणे तेव्हा लागू होईल जेव्हा एखाद्या व्यक्तीवर आमच्या अधिनियमाच्या कलम ३२ च्या उल्लंघनाचा आरोप लावला जाईल.

त्यामुळे अपील मान्य करण्यात यावे असे आम्हाला वाटते. हे प्रकरण आता विद्वान नगर दंडाधिकारींकडे परत पाठविण्यात यावे आणि या न्यायनिर्णयात नमूद केल्यानुसार, कायद्यानुसार गुणवत्तेवर खटला चालविला जावा.

अपील मंजूर केले . प्रकरण परत पाठविले.

(१) (१९११) १ के.बी. ५८८.

<u>अस्वीकरण</u>

या न्यायनिर्णयाचा मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/तिच्या मातृभाषेत त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही. तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल.

XXXX